

Eesti Teaduste Akadeemia Emakeele Selts

Emakeele Selts (1925–1952 Akadeemiline Emakeele Selts) on kuulunud 1920–1946 Tartu Ülikooli ja 1946–1998 Teaduste Akadeemia juurde ning assotsieerunud TA-ga 1998. aastal. Seltsi büroo paikneb 1956. aastast Tallinnas. Emakeele Seltsi kuulub 340 tegevliiget, sh 6 auliiget ning 32 välisliiget.

Seltsi eesmärgid on

- aidata kaasa eesti keele, sugulaskeelte ja etnoloogia teaduslikule uurimisele,
- aidata kaasa eesti keele kasutamisele riigikeele ning ülemaalse suhtluskeelena,
- äratada avalikku huvi eesti keele ja sugulaskeelte vastu,
- edendada filoloogide akadeemilist suhtlemist ja ühisüritusi ning koostööd eesti keele huvilistega.

Seltsi praegused põhitegevused

- regulaarsed ettekandekoosolekud Tallinnas ja Tartus;
- keelepäevad väljaspool Eestit koostöös kohalike eesti seltsidega;
- J. V. Veski päev (igal aastal 27. juunil toimuv konverents);
- üliõpilaskonverentsid, kuhu kaasatakse ka gümnaasiumiõpilasi;
- publitseerimistegevus (teadusväljaanne Emakeele Seltsi aastaraamat, populaarne keeleajakiri Oma Keel, keelealased raamatud);
- töö koolinoortega (sh keelepäevad ja -võistlused);
- tänapäevase sõnaraamatute välise sõnavara kogumine;
- kirjakeele normimine.

Emakeele Seltsi juhatusse kuuluvad

esimees: Helle Metslang
abiesimehed: Karl Pajusalu, Jüri Viikberg
juhatuse liikmed: Mati Erelt, Annika Kilgi, Jüri Valge, Asta Õim

Keeletoimkonna vanem: Krista Kerge
ES-i teadussekretär: Annika Hussar
ES-i raamatukogu juhataja: Helju Kaal
Seltsi auliikmed: Mati Hint, Helju Kaal, Uno Liivaku, Viivi Maanso, Helmi Neetar, Valdek Pall, Huno Rätsep, Ülo Tedre, Ellen Uuspõld, Tiit-Rein Viitso

Emakeele Seltsi esimehed

Lauri Kettunen	1920–1924	Tiit-Rein Viitso	1989
Andrus Saareste	1925–1933, 1935, 1936–1941	Eeva Ahven	1989–1990
Julius Mägiste	1934, 1936	Henn Saari	1990–1992
Arnold Kask	1944, 1968–1982	Jüri Viikberg	1992–1993
Johannes Voldemar Veski	1946–1968	Tiit-Rein Viitso	1993–1997
Huno Rätsep	1982–1989	Mati Erelt	1997–2006
		Helle Metslang	2006–

Vastutava või teadussekretäri kohal on töötanud

Alo Raun	1937–1939	Tõnu Tender	1997–2001
Valter Niilus	1939–1941	Asta Õim	2001–2003
Asta Hameri (ajutine kt)	1947	Maria-Maren Sepper	2003–2006
Heino Ahven	1947–1988	Terje Potter	2006–2007
Mart Meri	1988–1997	Annika Hussar	2007–

Emakeele Seltsi toimkonnad

Seltsis on töö jagunenud toimkondadesse.

- **Murdetoimkond** (1926–1940; 1963–1996)

1963. a taasasutatud murdetoimkonna ülesandeks oli arendada murdeainestiku kogumist ning uurimist; toimusid keeleainestiku ja kohanime kogumise võistlused. 1990ndateks oli selts oma ülesande vanema murde kogumisel täitnud, uueks sihiks seati tänapäeva keele varieerumise uurimine.

Eesti murdekogujate esikümme

		sedeleid	lk			sedeleid	lk
1. Hella Keem	1936–89	229 615	3930	6. Aili Univere	1924–80	60 930	1790
2. Andrus Saareste	1916–44	136 158	108	7. Mihkel Toomse	1926–37	57 583	730
3. Salme Tanning	1927–62	123 788	5236	8. Agu Tamm	1930–67	34 816	4356
4. Eduard Leppik	1950–03	123 524	608	9. Mari Must	1945–87	30 877	12 487
5. Juhan Arike	1924–41	76 614	408	10. Evi Juhkam	1957–95	27 644	256

ES-i teenelised murdekogujad

1. Ölme Aasmaa	Kuusalu	6. Evald Lindström	Kuusalu
2. Hilda Jõulmaa	Iisaku	7. Aleksander Matt	Kaarma
3. Jekard Kömmus	Reigi	8. Vanda Sardma	Rakvere
4. Eduard Leppik	Saaremaa, Lääne-Virumaa	9. Floriida Sillavee	Rõuge
5. Edgar Lilhein	Kuusalu	10. Aadu Toomessalu	Saaremaa

Emakeele Seltsi ja Eesti Keele Instituudi ühine **murdearhiiv** sisaldas 2007. a lõpuks **5 250 000** sedelit sõnavara, **140 000** lk tekste, **3000** tundi helisalvestisi.

- **Keeletoimkonnas** (1969–1979; 1993–) on arutatud aktuaalseid õigekeelsusprobleeme ning kirjakeele korraldamist. 1972. ja 2002. a korraldati sõnaloomevõistlused, millega on kasutusse tulnud hulk uusi sõnu vastavalt igapäevaelu ja Euroopa Liidu mõistete tarvis. 2008. a toimus koolinoorte sõnakogumise võistlus.
- Seltsi egiidi all on tegutsenud ka stenograafiatoimkond (1930–1932), rahvaluule sektsioon (1966–1995), stilistika ja lingvistilise poeetika sektsioon (1977–1992).

Seltsi raamatukogus on ligi 6000 trükist eesti ja soome-ugri keelte alalt 19. sajandist tänapäevani.

Mati Erelt

Jüri Viikberg

Henn Saari

Helle Metslang

Annika Hussar

Heino Ahven

Helju Kaal

Mari Must

